

Gora je kakor ženska

Pogovor z Milanom Vošankom¹

✍️ Mojca Volkar Trobevšek

Mojca Volkar Trobevšek v pogovoru z Milanom Vošankom FOTO: VLADIMIR HAJJAN

»*Kaj pa ono drugo v gorah? Lepota v naravi, tista, ki vzburka kri? Lepota v odnosih z ljudmi? Lepota čustev z gora in lepota kot darilo sočloveka. Kolikokrat sem že o tem govoril in pisal, pa se ne znam izpeti.*«

Milan Vošank, sicer likovni pedagog, je vsestranski umetnik: slikar, glasbenik, pisatelj, pesnik. Navdihuje ga predvsem gorski svet, h kateremu se vrača spet in spet. Kot alpinist, gornik, pohodnik, kolesar in smučar pozna vse obraze njemu tako ljubih gora, s pomočjo katerih raste tudi kot človek, ne samo športnik in umetnik. Sposobnost in dar, da zapiše, kar doživlja in občuti ob zahajanju v gore, je dodobra izrazil v knjigi, ki je konec leta 2010 izšla pri založbi Didakta. Brez pretiravanja lahko zapišemo, da tako iskrenega in tudi jezikovno dodelanega pisanja o doživljanju gora in gorniških športov, kakor tudi sočloveka in odnosov z njim, že dolgo nismo zasledili med gorniško literaturo. *Gora je kakor ženska*, *Zgodbe iz popotne beležnice* je v prvi vrsti avtorefleksivno pisanje, ki se neredko spogleduje in

včasih tudi preide v filozofsko-refleksivni esejistični slog. Tako je branje v užitek tudi bralcu, ki gorskega sveta ne pozna, a ga zanimajo najgloblje skrivnosti človeka, ki brez gora ne more živeti. V slovenskem literarnem prostoru izid leposlovnega gorniškega dela takšne sorte ni ravno pogost, zato je prav, da se takrat, ko se to vendarle zgodi, o tem pogovarjamo in takšnim redkim primerkom posvetimo posebno pozornost.

Vaše pisanje je zelo iskreno. Prostdušno zapišete tudi kakšno vročo zgodnico, ki temelji na resničnih dogodkih. Koliko poguma je potrebnega, da intimne dogodke in doživljaje razkriješ svetu preko knjige?

Veliko, ampak pomaga to, da razkriješ samo majhne dele zgodbe. Ko sem si stvari razjasnil v glavi, sem z lahkoto napisal tudi intimne dogodke kot del nekega hribovskega dogajanja, ki ga vsi tako ali drugače poznamo. Spremenil sem tudi imena, a ne pri vseh (*smeh*).

V vaših zgodbah o alpinizmu, turnem smučanju, planinstvu, pohodništvu, gorskem kolesarjenju, teku na smučeh veliko nastopajo ženske. Imenujete jih luštne stvarce, lepa in simpatična bitja, privlačna dekleta, ki jih neizmerno občudujete. Zdi se mi, da sta samo dve stvari na svetu, pred katerima obmolknete in samo strmite – to so ženske in gore. Najbrž je kar veliko takšnih moških med nami.

¹ Pogovor z Milanom Vošankom je nastal na literarnem večeru novembra 2010 v knjigarni Konzorcij v Ljubljani.

Milan Vošank: Jutro v Trenti (olja na platnu, 2006)

Se s prijatelji gorniki in alpinisti veliko pogovarjate o ženskah in o dogodivščinah z njimi med gorami?

Oh, to so pa zgodbe, za katere je boljše, da jih ženske ne slišite. To so zgodbe, kjer se pretirava, kjer se laže, no govori se tudi resnico. Majhna stvar postane velika stvar.

Gore so vam prizadejale tudi bolečino, tako fizično ob padcih in nesrečah kot psihično ob izgubi dragih prijateljev. Toda še vedno se vračate k njim z enako ljubeznijo in zagnanostjo kot na začetku. Nekje v knjigi se sprašujete, ali je vredno. Takole ste odgovorili:

»Gore so vendar veliko več kot le vzpon in sestop, so nabite z energijo, ki jo je treba poiskati, jo zaznati, občutiti in doživeti ter se hkrati zavedati, da prinašajo s sabo tveganja, ki se jim lahko s preišljenim pristopom in kančkom sreče izognemo, v nekaterih nepredvidenih situacijah pa je mogoče vse. Kot igra ali ruleta, kar pa je pravzaprav tudi naše življenje skozi celostni spekter bivanja vsakogar.«

Se vam zdi, da je čas, preživet v gorah, le nekoliko bolj strnjena oblika življenja v dolini, da je to igra, ki je mogoče malce bolj dramatična, napeta, nabita s čustvi in doživetji, ampak navsezadnje zelo podobna tisti v dolini?

Ja, res je v gorah vse bolj intenzivno, sploh če plezaš, moraš biti ves pri stvari. Na nek način moraš celo odmisli tisto v dolini. Mogoče je hoja v gore, plezanje, neke vrste nadaljevanje življenja v dolini, ker tudi v dolini veliko razmišljamo o gorah: kam bomo šli, koliko smo še sposobni, kdaj bomo spet šli, ali bo vreme, kdo bo šel z nami. Na nek način gorniki ves čas živimo po gorniško, z gorami: v dolinah in v gorah. Če nismo tam, mislimo, kako je tam, včasih pa tudi zgoraj mislimo na to, kako je spodaj.

Govorite tudi o živčnosti, tremi pred odhodom v gore. Se to doživljanje z leti spremeni ali se še kar pojavlja?

Tega ne bi imenoval živčnost; to je neka taka tesnoba v človeku, ki se z leti še vedno pojavlja. Pri meni to nikoli ni izginilo. To je

tisti občutek, ko se sprašuješ, kako bo, bom zmogel? Potem, ko se akcija začne, pa to izgine, potem je samo še dejanje. Zame je ta tesnoba nek čar, neko pričakovanje, nek ritual. Kadar grem plezat, pa me ni strah, je to zame čudno. Imel sem dve hudi nezgodi. Potem sem razmišljal za nazaj in takrat me ni bilo nič strah, takrat se je zgodilo. Mislim, da mora biti v tebi nek adrenalin, s katerim se pripravljaš na soočenje s steno, z goro, potem je lažje. Da se zresniš, da se stvari res posvetiš, ker to so resne stvari. Alpinizem ni kar tako – to je soočanje med življenjem in smrtjo.

Kako najraje izrazite lepoto, ki jo zaznate, s svinčnikom, čopičem ali kitaro? Kaj od vsega ste najraje: pisatelj, pesnik, glasbenik ali slikar?

Ko neko stvar počnem, sem najraje tisto: ko slikam, slikar, ko pišem, pisatelj, ko igram, glasbenik. Vsaki stvari se dam ves. Včasih sem imel v ateljeju kitaro, pa sem malo slikal pa malo igral. Potem sem prišel do spoznanja, da tako ne gre, ker potem samo preišlujem – ko slikam, kaj bom igral, in ko igram, kaj bom slikal. Ne morem biti oboje oz. vse naenkrat, zato sem iz ateljeja kitaro odstranil. Ko zaključim eno stvar, grem šele drugi dan ali pa čez en teden k tisti drugi stvari.

Kako zgleda proces pisanja?

Ko pišem, je samo to in nič drugega. Brskam po beležnici in po sebi, iščem spomine in zgodbe ... Pri meni umetniško ustvarjanje potrebuje veliko časa. Kljub temu, da sem likovni pedagog, ne morem kar slikati, moram imeti nek notranji navdih. Isto pri kitari in pri pisanju. Lahko celo popoldne sedim, pa ne bom napisal niti besede.

Ali veliko popravljate za sabo?

Ogromno. Najprej napišem na papir nek osnutek, potem tisto popravljam vse povprek, da je vse počekano in ne znam več brati za sabo. Potem, ko je že vse na papirju, grem pa še za računalnik.

Zanimiva dilema, ki se pojavi v vaših zgodbah, je razpetost med gorami in ljudmi, ki so vam najbolj blizu – družino. Velikokrat ste odhajali s slabo vestjo – v obe smeri. Ste to z leti preboleli ali vas še vedno kljuva?

To je bilo takrat, ko sta bili moji hčerki majhni. Zato sem za nekaj časa prekinil z alpinizmom. To se je preprosto moralo zgoditi, nisem mogel biti več na obeh straneh. Ko pa sta hčerki začeli z mano hoditi v hribe, so ti občutki od mene odšli. Ko sta odrasli, tega ni bilo več.

Zdaj v hribe odhajate s čisto vestjo in z veseljem?

Ja. Zdaj pa.

Vaše pisanje krasi izjemno bogat jezik, poln metaforike in že kar nekakšnega "besednega slikanja", ko opisujete naravo z neštetimi odtenki barv. Nekatere izraze, kot npr. *pomarančnost*, ste si celo izmislili. Ali se ta čudovit jezik snuje med potjo ali doma za računalnikom? Saj hoja je vendar takšna dejavnost, med katero se da veliko razmišljati, tudi o jeziku.

Če me neka stvar v gorah močno vznemiri, potem tisto stvar doma zelo hitro tudi napišem. Če ne napišem, gre v pozabo in tega ni več. Zato se potrudim in napišem nekaj stavkov, nek osnutek in iz mnogih takšnih osnutkov je nastala tudi ta knjiga.

Še vedno zahajate v gore s skicirko, beležnico in orglicami?

Orglice so zmeraj z mano, beležka vedno manj, skicirka pa ne več, odkar imam fotoaparatus. Ampak sem pa dve desetletji kar naprej nekaj beležil, potem so pa prijatelji, ki so šli z mano plezat ali hodit rekli, da tako ne gre več, ker me morajo kar naprej čakati. Zdaj pa samo še sedim in gledam, vidim in občutim in nekam vame se to zapiše.

Veliko berete? Razmišljate o literaturi?

Ja, berem vsakovrstno literaturo ne samo hribovsko, veliko tudi razmišljam o njej. V roke jemljam vedno bolj zahtevno literaturo.

Ste sami do sebe strogi in pričakujete vedno več od svojega besednega izraza?

Ja, vedno bolj in vedno več. Skušam napisati tako, da bi nekdo z veseljem to prebral, ne pišem samo zase. Hkrati sem pa še kar zahteven do sebe, mogoče se še preveč popravljam. Pisanje ni moja profesija. Res, da sem pred leti hodil na nek tečaj kreativnega pisanja na Filozofsko fakulteto, ampak sem po parih urah odšel, ker sem dobil občutek, da mi nimajo kaj povedati. Rekli so, naj bi pisali točno tako in tako, nek ameriški stil... Sem si rekel, jaz pa to čisto drugače delam, ker pišem iz sebe, tako kot v tistem trenutku začutim. Ne znam pisati po nekih smernicah.

Tudi do bralca včasih niste ravno prijazni, od njega zahtevate, da si vzame čas za branje. Ta knjiga se v glavnem ne bere kot napet roman.

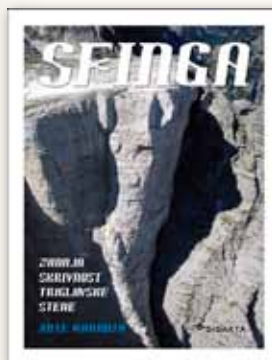
Se zavedam, da nisem bralcu prijazen (*smeh*). Namen te knjige ni, da bi jo prebrali v eni sapi, ker je vsaka zgodba popolnoma drug svet, ima novo vsebino, drugačno atmosfero, dogajanje. Če en večer preberete eno zgodbo, bo kar zadosti, boste že utrujeni. ◦

UGODNA PONUDBA KNJIG ZALOŽBE

 DIDAKTA

SFINGA

ZADNJA SKRIVNOST TRIGLAVSKE STENE

Ante Mahkota,
348 strani
Cena: 39,99 €

CENA ZA

BRALCE PV: 35,99 €

EVEREST

SANJE IN RESNIČNOST

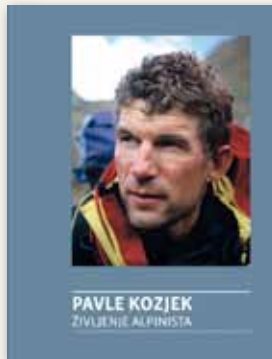
Viki Grošelj,
316 strani
Cena: 39,90 €

CENA ZA

BRALCE PV: 29,99 €

PAVLE KOZJEK

ŽIVLJENJE ALPINISTA

Pavle Kozjek,
278 strani
Cena: 39,90 €

CENA ZA

BRALCE PV: 29,99 €

Znižane cene veljajo od 1.9. do 30. 9. 2011 oz. do odprodaje zalog.

 04 5320 203 zalozba@didakta.si

 www.didakta.si